

Dvě podoby smíchu: Srovnání české a německé komedie na příkladech snímků Pelíšky a Knockin' On Heaven's Door

Veronika Scholzeová

Bakalářská práce
2021

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Audiovize

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Scholzeová**
Osobní číslo: **K18125**
Studijní program: **B8209 Teorie a praxe audiovizuální tvorby**
Studijní obor: **Audiovizuální tvorba – Režie a scenáristika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **1. Teoretická část:**
Dvě podoby smíchu: Srovnání české a německé komedie na příkladech snímků
Pelíšky a Knockin' On Heaven's Door
2. Praktická část:
Režie audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v mini-
mální délce 12 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV

Zásady pro vypracování

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 15 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: Jednotná formální úprava teoretické části práce, její uložení a zpřístupnění se řídí aktuální verzí příslušné směrnice rektora. Student odevzdává 1 ks fyzické (tištěné) práce v pevné vazbě. Tištěná verze práce obsahuje originální „Zadání DP/BP“ včetně příslušných podpisů a studentem podepsané Prohlášení o původnosti práce. Práce v elektronické podobě obsahuje nascanované „Zadání DP/BP“ se všemi formálními náležitostmi a také nepodepsané Prohlášení studenta o původnosti práce. Plný text elektronické verze ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) student odevzdá nahráním do IS/STAG a do příslušné složky na NAS-AAV (viz níže).

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti do podoby akademického/odborného textu.

2. Praktická část:

Přípustné varianty praktické části:

1) Režie audiovizuálního díla (vyrobeného v systému řízené výroby FMK) v minimální délce 12 minut, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.

2) Režie souboru audiovizuálních děl oficiálně schváleného před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba, ve výstupní kvalitě uvedené ve Výrobní knize AAV.

3) Tři scénáře v rozsahu 10 – 15 stran, či dva scénáře v rozsahu 20 – 25 stran. Varianta musí být schválena před odevzdáním Výrobní komisí ateliéru Audiovizuální tvorba.

Další požadované materiály praktické části:

a) Upoutávka, teaser či trailer na předložené audiovizuální dílo (var. 1 a 2).

b) Písemná explikace z pohledu dané specializace. Minimální rozsah 2 normostrany (var. 1, 2, 3).

c) Anotace (var. 1, 2, 3).

d) Technický scénář (var. 1).

e) Štábová listina (var. 1, 2).

V případě, že je dílo autorským počinem nebo není součástí praktické části SZZ studenta Produkce, je nutné dodržet doložení požadovaných materiálu a – h dle zadání specializace Produkce. Tato data odevzdává za projekt vždy jeden člověk. Nezbytná je konzultace s vedením AAV.

Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy dle Výrobní knihy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí závěrečné práce je vytištěný a podepsaný formulář „Údaje o bakalářské práci studenta“.

Uložení na NAS:

Ve složce na NAS-AAV, označené „Bakalářská / Magisterská práce“ uložte:

1. Teoretickou práci ve formátu PDF/A a případné přílohy (zkomprimované do jednoho zip souboru) dle specifikací výše.

2. Vytvořte podsložku Praktická práce, která bude obsahovat materiály částí a– h. Řádně nazvaný film/absolventské dílo odevzdávejte ve formátech splňujících vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací.

3. Vytvořte podsložku s názvem Katalog, která bude obsahovat „Podklady pro katalog FMK UTB ve Zlíně“: 10 kusů obrazové dokumentace praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BERGSON, Henri. Smích. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2011. 189 s. ISBN 978-80-206-1249-6.
HUDEC, Zdeněk, kapitola věnovaná dějinám české komedie.
PTÁČEK, Luboš (ed.). Panorama českého filmu. Olomouc: Rubico, 2000, 514 s. ISBN 80-85839-54-7
SZCZEPANIK, Petr, kapitola č. 8: Komedie a politika smíchu. Továrna Barrandov: Svět filmařů a politická moc 1945-1970. Vyd. 1. Praha: Národní filmový archiv, 2016. 420 s. ISBN 978-80-7004-177-2.
LUKEŠ, Jan. Diagnózy času: český a slovenský poválečný film (1945-2012). V Praze: Sloart, 2013. 447 s. ISBN 9788073917128.
SKOPAL, Pavel. Filmová kultura severního trojúhelníku: filmy, kina a diváci českých zemí, NDR a Polska 1945-1970. Vyd. 1. Brno: Host, 2014. 306 s. Filmová knihovna; sv. 3. ISBN 978-80-7294-971-7
ČESÁLKOVÁ, Lucie, ed. Zpět k českému filmu: politika, estetika, žánry a techniky. Vydání první. [Praha]: Národní filmový archiv, [2017], 2017. 435 stran. ISBN 978-80-7004-180-2.
Revue Prostor, č. 110: Satira aneb Život ve směšném světě, 2018.

Vedoucí teoretické části: **Mgr. Markéta Dvořáčková**
Kabinet teoretických studií

Vedoucí praktické části: **MgA. Pavel Göbl**
Ateliér Audiovize

Datum zadání bakalářské práce: **2. prosince 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **21. května 2021**

L.S.

doc. Mgr. Irena Armutidisová
děkanka

MgA. Irena Kocí, Ph.D.
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 17.05.2021

Jméno a příjmení studenta: Veronika Scholzeová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

V bakalářské práci se zaměřuji na problematiku české a německé filmové komedie v devadesátých letech dvacátého století. Konkrétně analyzuji český film *Pelíšky* (1999) a německý film *Knocking'On Heaven's Door* (1997), věnuji se zejména tomu, jak oba filmy pracují s humorem. Prostřednictvím rozhovorů, které jsem vedla se zástupci obou zemí, se snažím zjistit, jestli a jaké existuje povědomí o filmových komediích ze druhé země, a konkrétně, jak tito respondenti komentují oba mnou analyzované filmy. Práce dokládá, že se humor obou národů liší nejen z hlediska tématické stránky, ale i stylistické. Přesto jsem si částečně potvrdila, že o stylu humoru mají vzájemné povědomí.

Klíčová slova: česká filmová komedie, německá filmová komedie, národní identita, *Pelíšky*, *Knockin' On Heaven's Door*

ABSTRACT

In my bachelor thesis I focus on the issue of Czech and German film comedy in the nineties of the twentieth century. Specifically I analyze the Czech film *Pelíšky* (1999) and the German film *Knocking'On Heaven's Door* (1997) focusing on how both films work with humor. Through interviews I conducted with representatives of both countries I try to find out if and what is the awareness of film comedies from the other country and specifically how these respondents comment on both films I have analyzed. The work proves that the humor of both nations differs not only in terms of theme but also in terms of style. Nevertheless I partially confirmed that they have a mutual awareness of the style of humor.

Keywords: Czech film comedy, German film comedy, national identity, *Pelíšky*, *Knockin' On Heaven's Door*

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Markétě Dvořáčkové za odborné vedení mé práce, za její čas, cenné poznámky a možnost konzultací na dálku. Dále bych tímto chtěla vyjádřit poděkování všem respondentům za jejich přínos pro praktickou část této bakalářské práce. V neposlední řadě patří obrovské poděkování mé rodině a blízkým přátelům, bez kterých bych tuto práci nemohla dokončit.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	12
1 FILMOVÁ KOMEDIE.....	13
1.1 ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ FILMOVÉ KOMEDIE.....	13
1.1.1 ROZDĚLENÍ DLE POVAHY HUMORU	13
1.1.2 ROZDĚLENÍ DLE POVAHY ZÁPLETKY	14
1.1.3 ROZDĚLENÍ DLE TYPOLOGIE POSTAV	14
2 ČESKÁ KINEMATOGRFIE V DEVADESÁTÝCH LETECH.....	15
2.1 POPTÁVKA A TRENDY.....	15
2.2 TŘI ZÁKLADNÍ PROUDY	15
2.3 ČESKÁ KOMEDIE V DEVADESÁTÝCH LETECH	16
2.4 VÝZNAMNÍ TVŮRCI FILMOVÝCH KOMEDIÍ DEVADESÁTÝCH LET	17
2.5 HRANICE HUMORU DŘÍVE A DNES	17
2.6 PODPORA FILMŮ	18
3 NĚMECKÁ KOMEDIE PO ROCE 1990	19
3.1 NĚMECKÁ KINEMATOGRFIE PO ROCE 1990.....	19
3.1.1 SJEDNOCENÍ VÝCHODNÍHO A ZÁPADNÍHO NĚMECKA ROKU 1990	20
3.1.2 NĚMECKÁ KINEMATOGRFIE NA ZAČÁTKU 21. STOLETÍ.....	20
3.1.3 NĚMECKÁ NOVÁ VLNA	21
3.2 NĚMECKÁ KOMEDIE DNES.....	21
II. PRAKTICKÁ ČÁST	23
4 ROZBOR ČESKÉHO FILMU PELÍŠKY.....	24
4.1 ROZBOR FILMU	24
4.2 HODNOCENÍ NĚMECKÝCH RESPONDENTŮ	32
4.3 ROZHOVOR S JANEM HŘEBEJKEM	33
5 ROZBOR NĚMECKÉHO FILMU KNOCKIN' ON HEAVEN'S DOOR	35
5.1 ROZBOR FILMU	35
5.2 HODNOCENÍ ČESKÝCH RESPONDENTŮ	42
5.3 ROZHOVOR S JAROSLAVEM RUDIŠEM	44
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	47
SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	48
INFORMACE ZÍSKANÉ TELEFONICKÝM KONTAKTEM	49

SEZNAM OBRÁZKŮ	50
SEZNAM PŘÍLOH.....	52

ÚVOD

Jelikož pocházím z dvojjazyčné rodiny, začala jsem si brzy všimnout národních odlišností ve vnímání, myšlení, učení, v politickém názoru, ale především v rozdílném smyslu pro humor. Česká republika a Německo jsou sice sousedními státy, ale v humoru si zcela nerozumí. Tento fakt mě natolik zaujal, že jsem se rozhodla o něm dozvědět více. Chtěla bych znát odpovědi na určité otázky: Rozumí Němci českému černému humoru? Znají Češi německé filmy? Nalézáme v české a německé komedii nějaké podobnosti?

Nejprve jsem si dohledala příslušnou literaturu či články a určila obecná specifika české a německé kinematografie od přelomu roku 1989 až dodnes. Dále jsem prohlubovala své znalosti v komediálním žánru obou národů, vše z odborné literatury, debat nebo internetových zdrojů.

Poté jsem ve druhé části udělala praktický výzkum. Nejdříve jsem provedla analýzu dvou filmů, a to konkrétně snímků *Pelíšky* a *Knockin' On Heaven's Door*. Obě komedie byly natočeny ve stejném časovém období osvobození země. V České republice proběhla sametová revoluce a u našich sousedů došlo ke sjednocení Německa. Jde o velmi oblíbené filmy ve státech, kde byly natočeny¹. Jejich vysoká sledovanost docílila dobrého finančního obrátu a vysílají se každoročně v televizích obou zemích. Tzv. hlášky z filmů nebo i jejich obrazy se staly nedílnou součástí života, kdy si s daným vtipem či obrazem hned spojíte konkrétní film.

Dále jsem si připravila dotazník, ve kterém požádala české i německé respondenty o reakci na film ze druhé země – zástupci Německa komentovali film český, zástupci Česka německý. Dotazovala jsem se na to, jak by charakterizovali přístup k humoru u tohoto druhého národa a na reakce na konkrétní film, na který se měli podívat. Respondenti byli vybíráni z různých věkových kategorií. Udělala jsem též 6 rozhovorů na téma filmové komedie jak s Němci, tak s Čechy. Po shromáždění všech vyplněných dotazníků, předem vyhledaných informací a vyvozených specifíků, jsem sepsala závěr.

Práce obsahuje celkem pět kapitol, kde v první seznamuji čtenáře s komedií ve filmu obecně. Následně se v druhé kapitole zabírám historií české kinematografie od roku 1989 a vývojem české komedie. Třetí část se pak logicky věnuje historii německé kinematografie

¹ Pelíšky mají celých 91% a jsou na 10. místě oblíbenosti, dle statistik na ČSFD. Dále se umístili na 7. místě hodnocení Českých filmových kritiků. Klepání na nebeskou bránu má na německém Moviepilotu 7,1 bodů z 10 a je na 3. nejlepším místě gangsterských filmů, dle diváckého hodnocení.

od roku 1990. Zabývám se i německou komedií, jejím vývojem, stejně jako jejími dnešními nedostatky. Poslední dvě kapitoly jsou praktickou částí práce. Rozebírám nejprve český film *Pelišky* a dotazníky od německých respondentů. Následně rozebírám německý film *Knockin' On Heaven's Door* a dotazníky od českých respondentů.

V práci si kladu za cíl pojmenovat některé odlišnosti ve smyslu pro humor v jednotlivých zemích – v Česku i v Německu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FILMOVÁ KOMEDIE

„Pro člověka cítícího se svět jeví jako tragédie, pro myslícího je to komedie.“, říkával francouzský spisovatel a filozof Voltaire, který žil na přelomu 17. a 18. století.

Podle Torbena Grodala lze samotný žánr popsat spíše reakcí diváků než přesně danými definicemi jako u jiných žánrů. Snaží se v lidech vzbudit smích. U komedií je důležitý odstup diváka od protagonisty, aby se mohl rozesmát nad hrdinovými nedostatky, kde to přechází až ve škodolibost. Využívá auditivních nebo vizuálních prostředků, jako jsou přehnané charakteristické rysy postavy, dialekt nebo životní postoj a jednotlivé názory. Žánr komedie si hraje často s tzv. gagy. Pocházejí z dávných grotesek, kdy uklouznutí po slupce od banánu nebo dortová bitva působily jako jednotlivé variace či doprovázely celý děj jako leitmotiv. Krásným příkladem je film *Vesničko má středisková* (1985) a leitmotiv se sirkami. Divák nejprve gag pochopí až na konci akce, ale při opakování stejného gagu se divák směje již při prvním pohybu, jelikož ví, co následuje.

Podle Brigity Ptáčkové² se komedie řadí mezi tzv. lehké žánry, kde humor může být jak verbální (slovní), tak i neverbální (pohybové gagy, mimika, gesta). Lehký žánr ne proto, že by byl snadný na natočení a vymyšlení, ale protože je pro diváky odpočinkový, jednoduchý a uklidňující.

1.1 Základní rozdělení filmové komedie

Filmovou komedii rozdělujeme² podle povahy humoru, zápletky a typologie postav. Dané skupiny se mohou ale i prolínat, případně se nemusí zařadit ani do jedné kategorie. Je to jen obecné rozlišení filmů do skupin, kam lze většinu z nich zařadit.

1.1.1 Rozdělení dle povahy humoru

První skupinou je **klasická komedie**. Humor je zde střídavý, častěji verbální a neironický, jako je tomu ve filmu *Blbec k večeři* (1998). Další typ představuje **bláznivá komedie**, která obsahuje více nadsázky a neverbální humorné akce, což můžeme zpozorovat na filmu *Blbý a blbější* (1994). Typicky český humor je tzv. **černá komedie**, jež obsahuje tvrdší, ironičtější a morbidnější styly humoru. Ukázáno to máme na filmu *Válka Roseových* (1989). Poslední skupinou je **hororová komedie**, kde jsou převážně hororové prvky, například ve snímku *Krotitelé duchů* (1984).

² PTÁČKOVÁ, Brigita (ed.). Žánr ve filmu: Sborník příspěvků z VI. česko-slovenské filmologické konference konané v Olomouci 14.-16. 11. 2002. Národní filmový archiv, Praha, 2004.

1.1.2 Rozdělení dle povahy zápletky

Toto rozlišení je velmi jednoduché, neboť se dělí podle toho, s jakým žánrem je komedie „smíchána“. **Romantická komedie**, kterou si můžeme ukázat na příkladu filmu *Samotář v Seattlu* (1993), **akční komedie**, u něhož je zástupcem snímek *Mizerové* (1995), **krimikomédie**, jako je film *Dannyho parťáci* (2001) a **sci-fi komedie**, která je vidět na známé trilogii *Návrat do budoucnosti* (1985). Nesmíme zapomenout na ne tak časté skupiny, jakými jsou **hudební komedie** ve filmu *Škola rocku* (2003) a **satirické komedie**, kdy se prostřednictvím humoru napadají nedostatky společnosti. To vidíme na snímku *Vrtěti psem* (1997). V neposlední řadě známá skupina **parodie**. Tam se vysmíváme klišé obsaženému v odlišném žánru či jiném filmu. Velmi typický je pro tuto skupinu film *Bláznivá střela* (1988).

1.1.3 Rozdělení dle typologie postav

Poslední dělení je velmi jednoduché. Filmy dělíme z hlediska toho, pro jakou cílovou skupinu je film určen, případně kdo daný film vyhledává. Ať už je to **rodinná komedie** *Noc v muzeu* (2006), **tanagerská komedie** *Prci, prci, prcičky* (1999), **komedie pohlaví** *Adamovo žebro* (1949) nebo **mafiánská komedie** *Přeber si to* (1999). Všechny mají jedno společné – jsou zaměřené na problematiku dané generace či skupiny lidí.

2 ČESKÁ KINEMATOGRAFIE V DEVADESÁTÝCH LETECH

Po zhroucení komunistického režimu se měnila celá společnost. Před rokem 1989 byla kinematografie u nás zestátněná, a umožňovala tak kontrolovat ideový obsah filmů. Na druhou stranu to však zaručovalo určitou finanční jistotu. Počet filmů byl předem naplánovaný, a tak filmařům nehrozil existenční zánik. Na počátku devadesátých let nastal přesný opak. Kinematografie se přestala dotovat a podpora ze strany státu byla velmi nízká.

2.1 Poptávka a trendy

Kvůli dlouholetému dozoru státu nad kinematografií nastala poptávka po určitých tématech, která byla zakázána. Příkladem je třeba erotika. Režiséři sice vyšli vstříc poptávce, bohužel často chyběla umělecká investice a zkušenosti, což se odrazilo na nízké kvalitě snímků, jak po obsahové, tak formální stránce.

Jedním z největších témat v české kinematografii devadesátých let bylo, že se filmaři snažili vyrovnat s komunistickou minulostí. Vznikalo málo filmů ze současnosti. Lidé se nedokázali vypořádat s událostmi, které se za dob tohoto režimu udály. Točí se dodnes, ale je zřejmé, že toto téma bude na ústupu, jelikož mladá generace komunistický režim nezažila. Příkladem jsou tomu filmy *Pelíšky* (1999), *Herec* (2020), *Hřbitov pro cizince* (1991) nebo *Přítelkyně z domu smutku* (1992). Jedny z mála filmů, které vznikly mimo toto téma, byly například filmy *UŽ* (1995), *Návrat idiota* (1999) a *Pasti, pasti, pastičky* (1998).

Velkým trendem se stal soucit pro outsidersy a postavy nacházejí se na okraji společnosti. Filmaři se zajímají o lidi postižené fyzicky i mentálně, národnostní menšiny, lidi v psychické krizi a jedince s asociálním chováním. Každý z těchto trendů můžeme pozorovat na těchto komediích: *Díky za každé nové ráno* (1994), *Výchova dívek v Čechách* (1997), *Mrtvej brouk* (1998), *Spiklenci slasti* (1996) a *Knoflíkáři* (1997).

2.2 Tři základní proudy

Z hlediska různých přístupů můžeme rozdělit kinematografii devadesátých let do tří základních skupin.

Komediální žánr a akční film dominuje v kategorii **komerčně zaměřených**, která má především ekonomický účel. Šlo o filmy produkované soukromými společnostmi, které často nedosáhly na státní podporu. Mají jednoduchý děj, kde se vyskytují populární osobnosti. K tomuto typu filmu se vztahuje úzký okruh režisérů. Většina těchto filmů jako

Trhala fialky dynamitem (1992) byla odsouzena k zapomenutí. Velikou výjimkou je snímek *Dědictví aneb Kurvahošigutntág* (1992), jehož některé průpovídky zlidověly. Nedostatečně kvalitní scénáře způsobují to, že si herci scénáře mnohdy píší sami a výsledek bývá špatný po řemeslné stránce. Nelogické děje, nepřírozené dialogy a vtipy nebo gagy jsou předvídatelné. Tento druh filmu se točil především v letech 1992 – 1996, dnes už je spíše na ústupu.

Druhou skupinu tvoří **střední proud**, kdy se natáčí především historické látky nebo literární adaptace. Filmy tvoří zkušení režiséři, jako například Jaromil Jireš a jeho film *Neúplné zatmění* (1982) nebo Karel Kachyňa s jeho filmem *Smrt krásných srnců* (1986). Mají silný a čitelný děj s dobrými hereckými výkony, ale nebývají v kinech tak oblíbené. O to více o ně má zájem televize, neboť ona je z velké části financuje a zaměřuje se na starší a střední generaci. Nepřinášejí nic zásadního české kinematografii, ale udržují patřičnou kvalitu.

Posledním proudem je **experimentální film**, který točí mladí režiséři. Nejsou moc ekonomicky úspěšné a jsou závislé na dotacích ministerstva kultury. Začínající herci či neherci tvoří většinou filmy se slepou vývojovou uličkou. Řeší se především osobní obsese než obecné sdělení, čehož si všimneme na filmech Petra Marka. Slabou stránkou jsou scénáře, kterým chybí děj. Vyzdvihnout by se daly snímky režiséra Jana Švankmajera, které však nedokázaly udržet tempo vyprávění. Jeho významným dílem je třeba *Šílení* (2005).

Jsou však filmy, které zasahují do více proudů najednou, nebo existují režiséři, kterým se povedlo zahrnout všechny tři kategorie. Názorným příkladem je Jan Svěrák, jenž získal i zahraniční uznání. Jednalo se o unikát.

2.3 Česká komedie v devadesátých letech

Role státu ve filmové distribuci byla upravena dekretem presidenta Beneše z roku 1945: „[...] k půjčování filmů, jakož i k jejich veřejnému promítání je oprávněn výhradně stát“. Příslušný paragraf a tím i monopol státu ve filmové distribuci byl zrušen v roce 1993 zákonem 273/1993 Sb. ze dne 15. října 1993. Bylo tak legalizováno soukromé podnikání v oboru, které v praxi existovalo už od roku 1991. *Tankový prapor* (1991) byl první snímek, který vznikl po roce 1945 v soukromé produkci. Líčí se v něm příhody při výkonu základní vojenské služby. Tento typ komedie se tak uchytí, že se podobného tématu držely i další filmy, např. komedie *Černí baroni* (1992). Jejich znakem je obhroublý až vulgární humor, rozvleklý děj a prvoplánová zápleтка. Vyznačují se tím filmy *Trhala fialky diamantem* (1992), *Hotýlek v srdci Evropy* (1993), *Nahota na prodej* (1993) a *Ještě větší blbec, než jsme*

doufali (1994). Dnes tyto snímky upadly do zapomnění. Věra Chytilová se ve svém filmu *Dědictví aneb Kurvahošigutntág* (1992) sice také nedokázala vyhnout vulgárnosti, ale její film se nepřestal vysílat v televizích dodnes.

2.4 Významní tvůrci filmových komedií devadesátých let

Jedním z nejvýznamnějších scénáristů byl a do současnosti stále zůstává Zdeněk Svěrák, jehož filmy velmi často režíruje jeho syn Jan Svěrák. Natočili spolu film *Obecná škola* (1991) a následoval *Kolja* (1996), za kterého získali Oscara.

Tvorba Jiřího Menzela měla spíše sestupnou tendenci. V revolučním roce natočil film *Konec starých časů* (1989), kde je vtip a dobré herecké obsazení. Následovala nezdařená *Žebrácká opera* (1991), kdy se film zdál moc divadelní. Neúspěchem byl i Menzelův poslední snímek *Donšajni* (2013).

Dalšími významnými režiséry jsou Ondřej Trojan a jeho film *Pějme píseň dohola* (1990) a Milan Šteindler se svým snímkem *Vrať se do hrobu* (1989). V retro komedii *Šakalí léta* (1993) se zviditelnil Jan Hřebejk. Později se věnoval rodinným tragikomedii, jako jsou *Pelišky* (1999), nebo pokračoval v politických situacích ve snímku *Musíme si pomáhat* (2000). Za všechny filmy získal ocenění Českého lva. Poslední režisér, kterého zmíníme, Petr Zelenka, zaujal diváky již svými prvními filmy *Mňága – Happy End* (1996) a *Knoflíkáři* (1998).

2.5 Hranice humoru dříve a dnes

Každý smích vzniká z určitého vtipu nebo gagu. Velkou otázkou ale je, kde je hranice komedie, kdy se člověk neurazí a nebude si vtip brát moc osobně, případně útočně a nekorektně. Češi jsou známí svým černým a satirickým humorem. Lidé cizí národnosti těžko chápou, co Čechům na takhle tvrdém humoru může připadat vtipné. Dobrým příkladem toho je můj otec, který prožil většinu života v Německu. Při zhlédnutí české komedie ho vtipy vždy zaráží a přemýšlí, co je na nich vtipného. Mnohdy se i ptá, čemu se smějeme, a i po vysvětlení nevidíte reakce smíchu. Po roce 1989 nebylo na kinematografickou tvorbu dohlíženo ideologicky a filmaři si tak z velké části točili, co chtěli. Komédie neznala hranice, a proto vznikala díla, která už dnes jen tak nevidíte. Názorným příkladem není film, ale televizní satirický pořad *Česká soda*, který pro Českou televizi vyráběla v letech 1993–1997 společnost Febio. Naráží se zde jak na určité menšiny, různá náboženství, odlišné generace,

tak i na ne příliš chytré lidi. Jsou to vtipy velmi odvážné, které by se dnes již v nově natočené kinematografii jen těžce obstály.

Kinematografie se však po roce 1998 začala více kontrolovat a tehdejší Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie přestal podporovat filmy, které nesplňovaly určitá specifika. Tím je třeba rasistický postoj nebo ponižování žen. Filmy se proto začaly měnit dle určitých norem a nejsou již tak odvážné, jako byly dříve. Je to způsobené změnou myšlení lidí. Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, ze kterého se v roce 2013 stal Státní fond kinematografie, tak musel reagovat a stanovit určitá pravidla či požadavky. Podporují přeci tvorbu pro celý stát a musí oslovit co největší počet lidí, přičemž nesmí nikoho urazit. Na jejich penězích je vznik dnešních celovečerních hraných filmů závislý.

2.6 Podpora filmů

Satirické filmy, jako je *Česká soda* (1998), se neuchytily. Zjistilo se, že fungují především multigenerační rodinné komedie. *Román pro ženy* (2004), *Účastníci zájezdu* (2006) jsou typickými ukázkami, že se tento model dnes ustálil a producenti jsou si schopni spočítat, co se jim vrátí a co nikoli. Na takový typ komedie se může podívat jakákoliv generace a může se v příběhu sama nalézt – ztotožnit se s postavami.

3 NĚMECKÁ KOMEDIE PO ROCE 1990

Rok 1990 byl pro Německo i celou jeho kulturu a kinematografii velmi významný. Jelikož se po čtyřiceti jedna letech opět sjednotila země, byly rozdíly mezi oběma částmi státu markantní – i v samotné filmové komedii. Východní komunistická Německá demokratická republika (NDR) se stále více přiklání k tvorbě východních států Evropy a přejímá tak jejich témata i styly. Snaží se do filmu vložit alespoň nějakou hlubší myšlenku. Budují humor na rodinných tragédiích nebo politických nesrovnalostech, kdy se k Němcům stát či obecnstvo zachovalo křivě. Naopak západní Německá spolková republika (NSR) přejímá v kinematografii rysy Hollywoodu. Příběhy mají plochý a jednoduchý děj, který je snadno předvídatelný. Vtipy jsou založené na trapnosti situace a na hloupém uvažování hlavních postav. Odlišnosti jsou poznat dodnes, ale i přesto filmy obou stran Německa mají už velmi podobnou strukturu. Ovlivněné jsou i zahraničními koproducenty. Znamější německé komedie jsou například *Bohémský život* (1992), *Holky to chtějí taky* (2001), *Goodbye, Lenin!* (2003), *Piráti na vlnách* (2009) nebo *Fakjů pane učiteli* (2013).

3.1 Německá kinematografie po roce 1990

Před rokem 1990 byla německá kinematografie organizována v podobě monopolu, který měl své centrum ve městě Postupim. Organizace v bývalé NDR se jmenovala DEFA (Deutsche Film AG = Německá filmová korporace). Filmy nemají v Německu před devadesátými lety žádnou cenzuru jako u nás. Jediná finanční podpora byla od státu. V roce 1990 se DEFA zprivatizovala a od roku 1994 již tento název neexistuje. I mnoho dalších nových filmových společností vzniklo na Babesbergerově území. Od roku 1999 byla založena nadace se stejnojmenným názvem DEFA, u které jsou veškerá práva všech filmových společností v Německu. Nyní má DEFA dopomoci východnímu Německu v rozvoji kinematografie, protože zde filmová produkce po rozdělení státu velmi zaostala.

Už od poválečné doby získávají německé filmy mnohá ocenění, jak Zlaté palmy v Cannes, Zlaté lvy v Benátkách nebo Zlaté medvědy v Berlíně. V sedmdesátých letech začalo Německo s různými koprodukcemi, jako třeba s Hollywoodem. Krásným příkladem je toho film *Nekonečný příběh* (1984).

Na přelomu 80. a 90. let se rozmohly privátní televizní kanály a videopůjčovny. S nimi však ztrácela kina své kouzlo a návštěvnost – začínaly scházet v kase peníze pro kinematografii. Vznikaly komedie, které opět zvedly pozornost a návštěvnost. Nejen komediální žánr, ale i známí herci přitahují čím dál tím víc diváků do kin. Mezi nejznámější komediální herce patří

například Thomas Gottschalk, Mike Krüger, Dieter Hallervorden nebo Otto Waalkes. Jsou na obrazovkách vidět dodnes. Udrželi se převážně ti režiséři a herci, kteří nevyhledávali velké producenty náročné projekty. Ukázat si to můžeme na německých režisérech Rolandu Emmerichu a Wolfgangu Petersenu. Kromě samotných filmových komedií si Němci velmi oblíbili stand-up komedie, kdy pouhý jeden „herec“ vede vtipné dialogy před publikem na podiu. Staly se i nedílnou součástí denního televizního programu v dnešní době.

3.1.1 Sjednocení východního a západního Německa roku 1990

V roce 1990 nastalo znovusjednocení východního a západního Německa. Začalo se prolínat myšlení filmařů z NDR a NSR. Na filmech byla poznat jejich vzájemná spolupráce. I když byli Němci stejného původu, jejich myšlení se po vytvoření hranic trochu změnilo. Rozdílnosti se často zrcadlily i ve filmech a vznikaly nové gagy, kdy jedna strana zesměšňovala tu druhou. Natočily se třeba komedie *Allein unter Frauen* (1991), *Kleine Haie* (1992), *Karniggels* (1991) nebo *Wir können auch anders...* (1993). Po sjednocení opět kina ožila a objevovali se noví mladí režiséři či producenti. Jedním z nejoblíbenějších žánrů přetrvávala komedie, ale filmaři se začali zajímat i o sci-fi nebo akční film. Mezi nejznámější komedie patří *4% muž v akci* (1994), *Das Superweib* (1996), *Keiner liebt mich* (1994) nebo *Knockin' on Heaven's Door* (1997). Tyto filmy dostaly spoustu ocenění a zvýšily sledovanost. Kritici však namítají, že zcela chybí sociální a politické porozumění.

Kritika kladně přijímá filmy, které nejsou komediálního žánru. Těmi jsou filmy *Za hranicí ticha* (1996), *Der Totmacher* (1995), *Zimní spáči* (1997), *Lola běží o život* (1998) nebo *Ticho po výstřelu* (2000). Mezi tyto filmy se řadí pouze dvě komedie a to *Schtonk!* (1992) a *Late Show* (1999).

3.1.2 Německá kinematografie na začátku 21. století

Roku 1999 vzniká nová Filmförderungsanstalt (FFA = Agentura pro financování filmu), aby se zvýšila šance pro získání dotací, a tak i možnost samotné produkce filmů. Umožňuje snadněji získat granty na projekt a urychluje celou byrokratickou cestu. Soukromé televizní kanály začínají také přispívat na FFA, aby mohly vysílat filmy dříve a získaly na ně práva. Buduje se čím dál více kin a multiplexů. Na to však nemá vliv pouze německá kinematografie (jen z 10 – 15 %), ale hlavně hollywoodská produkce.

3.1.3 Německá nová vlna

Jediné, čím by se tato vlna dala v Německu charakterizovat, je vznik vysoce kvalitních snímků v období 90. let až do současné doby. Filmy se stále zdokonalovaly. Příkladem jsou díla *Nach fünf im Urwald* (1995) nebo *Parfém: Příběh vraha* (2006).

V období tzv. „Nové vlny“ vznikalo spoustu dobrých filmů a německá kinematografie se dostala do mezinárodního povědomí. Získala několik ocenění včetně třetího Oscara. Samozřejmě se vyrobilo i několik nízkorozpočtových filmů, a to převážně v žánru komedie. Tento druh jednoduchého vtupu je však mezi Němci velmi oblíbený, jelikož je založený na trapném gagu, jenž je tak jednoduchý, hloupý a člověk může jednoduše přestat přemýšlet. Příkladem toho jsou komedie *7 trpaslíků* (2004) nebo *Růžová loď Surprise zachraňuje Zem* (2004).

3.2 Německá komedie dnes

Dnes se už je velmi nevhodné, že by se německá komedie dostala na mezinárodní filmové festivaly, nebo že by dostala některá ocenění. Velkou výjimkou je tomu film *Toni Erdmann* (2016), který získal hned několik cen. Například na European Film Awards, Filmovém festivalu v Cannes nebo i na Filmovém festivalu v Mnichově. Tato komedie oslovila nejen německé kritiky, ale i Češi si tento film velmi oblíbili.

V každém filmu je důležité, aby se divák ztotožnil s hlavními postavami. Poté se může smát nejen jim, ale i s nimi. Protagonisti nemají však mnohdy více než dvě povahové vlastnosti, podle kterých jednají, a to činí ty protagonisty nepochopitelnými. Působí pak spíše hloupě až směšně, což může znemožnit ztotožnění se s postavou. Ukázkou toho je třeba film *Traumfrauen* (2015).

Dalším problémem je předvídatelnost filmu – pokud jste viděli jednu filmovou komedii, viděli jste všechny. Producenti jdou rádi na jistotu, a podporují tak jen ty struktury a scénáře, které už fungovaly a zajisté budou přijímány diváky i nadále. Obsazení filmů je stále stejné, jelikož jsou známí herci opět zárukou kvality a zároveň zárukou návštěvnosti v kinech. Herci hrají pořád totožné charaktery, a diváci se tak těší na dobře odvedené herecké akce od jejich oblíbených aktérů. Herci si říkají: „Jsem vtipná postava, a proto se vtipně musím i chovat.“ - jenže to není vždy úplně pravdou. Režiséři se snaží o zesměšnění a zjednodušení každodenního života obyčejného občana namísto toho, aby diváky vzali do jiného světa, kde

si mohou vymýšlet nové příběhy. Komédie tak působí ploše a nudně. Vidět to můžeme na filmu *Fakjů pane učiteli* (2013).

V Německu téměř neexistují černé a sebeironické nebo kritizující komedie. Místo toho jsou vtipy vulgární a založené na klišé. Ačkoliv tento styl vyhledávají například ve francouzských komediích, i přesto se neodvážjí sami vložit do filmu trochu politické, rasistické nebo sexuální nekorektnosti. Je tedy zřejmé, že se německá společnost dělí na dva tábory. Jeden, který vyhledává jednoduchost, plochost, ale zároveň nemusí u filmu přemýšlet. Dostane zajisté humor, jenž očekává. Na druhé straně tu je společnost, která si zajde raději na komedii ze zahraničí, aby se nad filmem více zamyslela a zároveň se zasmála s hlavními postavami. U žánrů, jako je sci-fi, fantasy nebo akční film, už se Němci v mnohém poučili, stejně jako v seriálech, jelikož se dávají do spolupráce i se zahraničními filmaři. Komédie však stále ještě trochu zaostávají. Lehce viditelný posun je možné vnímat u filmů *Vítejte u Hartmannů* (2016) nebo *25 km/h* (2018).

Základním kamenem úrazu je, že se komedie v Německu považuje za „lehký“ žánr. Ten má až předurčený neúspěch na všech filmových festivalech, a proto nedosahuje na žádná ocenění. Dále je třeba zmínit, že ačkoliv je německá komedie Němci samotnými kritizována, má to určitý důvod. Brát rasu, víru, ironii nebo lidskou menšinu jako střet a důvod posměchu je pro ně velice nezdvořilé a Němci bývá toto často odsuzováno.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ROZBOR ČESKÉHO FILMU PELÍŠKY

Tato komedie patří v České republice k jedné z nejuspěšnějších, nejznámějších a hlavně nejvyhledávanějších. Režíroval ji Jan Hřebejk a premiéru měla roku 1999. Scénář je inspirovaný knihou Petra Šabacha *Hovno hoří*. Žánrem je to nejen komedie, ale také drama s celkovou stopáží 116minut. Tento film dostal Českého lva za hlavního herce, divácky nejuspěšnější film a za nejlepší filmový plakát.

Film pojednává o různých rodinách žijících v 60. letech, kde se poukazuje na problémy dospělých i dětí. Veškeré prolínající se příběhové mozaiky do sebe vzájemně zapadají a ovlivňují se. Máme tu otce rodiny pana majora Šebka, který je zastáncem socialistického režimu s obdivem k Sovětskému svazu. Má rád řád a pořádek. Jeho manželka je typická matka domácnosti, která se mnohdy musí svých dětí zastávat proti vojenské výchově otce. Syn Michal se několikrát pokouší o sebevraždu, jelikož trpí nenaplněnou láskou k sousedce Jindřišce. Ta je dcerou pana Krause. Stejně jako pan Šebek má rád řád, ale přiklání se spíše k demokratickým hodnotám a vzhlíží s obdivem ke Spojeným státům. Jeho manželka je vážně nemocná a v průběhu filmu nemoci podlehne. Jindřiščin tatínek se seznámí se sestrou paní Šebkové Evou, která už dlouhou dobu marně hledá partnera a náhradního otce pro svého syna. V průběhu celého filmu se rodiny různě scházejí a loučí. Přítel Jindřišky se stěhuje zpět k rodičům do Ameriky. Učitelka Eva nakonec najde partnera v panu Krausovi. Po svatbě odjedou na líbánky do Londýna, ale právě v této době dojde k okupaci ČSSR vojsky Varšavské smlouvy a novomanželé se již z Londýna nevrátí.

4.1 Rozbor filmu

Jedním z typických znaků české černé komedie je její melancholický úvod. Konkrétně v tomto filmu *Pelíšky* ho máme i s doprovodným slovem, neboli voice overem hlavního protagonisty Michala. K pochmurnějšímu vnímání celého filmu dopomáhá i hudba.

V úvodu si divák uvědomí zasazení děje do určitého období či režimu a místního či sociálního prostředí. Podle reálií se dá tedy usuzovat, že se příběh odehrává v roce 1967 před Vánocemi v několikapatrovém činžovním domě.

Ukázka mezilidských vztahů a názorů hlavních postav v prvních obrazech je velmi důležitá, pro pochopení a vnímání následujícího děje. Na tom se pak staví další humorné situace specifické pro „klasický český humor“. Vtip spočívá v rozdílnostech vnímání politické situace, režimu a jiných národů. Znázorníme-li si to na konkrétním příkladu - major Šebek,

typický představitel důstojníka socialistické armády, který vojenský dril uplatňuje i ve vlastní rodině. Vzhlíží s obdivem k Sovětskému svazu. Naproti tomu pan Kraus, zastánce demokratických hodnot První republiky, obdivovatel Československých letců RAF.

Obrázek 1 Úvod – Hlavní protagonista při pokusu o sebevraždu

Obrázek 2 Úvod – Seznámení diváka s dobou a představení myšlení hlavních postav

Obrázek 3 Úvod – Znázornění vztahů ve vícegeneračním domě a představení myšlení dalších hlavních postav

V neposlední řadě si už v expozici filmu můžeme všimnout hudby, kterou tvoří jednoduché melodie s českým textem. Řekla bych, že znázorňuje českou hrdost na náš národ – proto využití pouze české hudby.

Jak se příběh prohlubuje, zjišťujeme že jeho komičnost je postavena na odlišnostech politiky, milostných vztazích mladé i starší generace, rodinných mezigeneračních neshodách a touze po svobodě. Vtip je založený převážně na verbálním humoru, čili na slovech více než na činech. Mnoho hlášek zlidovělo a Češi je používají ve slovním spojení v každodenním životě dodnes. Názorným příkladem toho jsou hlášky: „*Co vidíš? Kuře. Tak vidíš.*“, „*Bolševikům dávám rok, maximálně dva!*“, „*Tady přestává veškerá legrace.*“, „*Smysl a vtip té hry je vydržet.*“, „*Maršál Malinovskij.*“, „*Hoří hovno? Nechoří, jednou pro vždy nehoří!*“, „*Vysvětlím vám rozdíl mezi knedlíky a noky. Je to prosté. [...] Mě vyslychali nacisti! Nacisti, děvenko! Na mě si s takovým nějakým nokem nepřijdeš! [...] To je tím, s kým se taháš. S nějakým anarchistickým bohémem, rudým bolševickým nokem!*“, „*Teda, to muselo dát příšernou práci! Při tom taková blbost, vid’?*“, „*Mě by jenom zajímalo, kde udělali soudruzi z NDR chybu?*“ aj.

Dalším faktem, které stojí za povšimnutí, je opakovatelnost. Mnoho obrazů se zde objevuje vícekrát, pokaždé ale s jiným průběhem či vyzněním. Nejčastěji se opakují pouze dvakrát, případně i třikrát. Jsou to scény například při filmovém promítání, sezení mladistvých na lavičce nebo hledání partnera paní učitelky Evy.

Ve filmu se objevuje i jedna retrospektiva. Na rozdíl od klasických hollywoodských filmů se tato retrospektiva liší tím, že je potřeba k pochopení vtipu. Případně aby ta daná situace vyzněla tak humorně, jak má. Oproti tomu v Hollywoodu je často obraz a slovo s totožnou informací. Kvůli tomu je pro diváka snazší sledování filmu, v porovnání s českým filmem, kde si musíme věci často domýšlet. Příkladem této situace je vyprávění kapitána SNB (Sboru národní bezpečnosti), kdy popisuje rozkaz zlikvidovat diverzanta na motorce.

Ukázku, kdy máme dění pouze ve zvuku či obraze, si můžeme demonstrovat nejen na retrospektivách, ale i na nedořečených událostech. Divák se tak musí hlouběji vcítit do filmu a domyslet si neřečené. Ukázkou toho je Jindřiška Krausová, která se dozvěděla o úmrtí své matky a jen těžko se s ní vyrovnává. Případně zde jsou i jakési metafory pro znázornění určité věci či pocitu. Vidíme to například na ptáčcích v kleci, které dle mého názoru značí pocit svobody, který lidé tehdy vnímali.

Obrázek 4 Zlidovělé hlášky – „*Maršál Malinovskij.*“ - Pan Šebek vypije vodku a zapálí vydechující výpary, přičemž zmíní sovětského důstojníka

Obrázek 5 Zlidovělé hlášky – „*Při tom taková blbost, vid'?*“ - Pan Kaus s pýchou představuje svůj několikaletý projekt a paní Šebková to okomentuje

Obrázek 6 Zlidovělé hlášky – „*Mě by jenom zajímalo, kde udělali soudruzi z NDR chybu?*“ – Darované plastové lžičky z NDR se rozpustí v horké kávě

Obrázek 7 Opakování obrazů – První rande paní učitelky Evy s kolegou učitelem

Obrázek 8 Opakování obrazů – Druhé rande paní učitelky Evy s kouzelníkem

Obrázek 9 Opakování obrazů – Domluva třetího rande paní učitelky Evy s panem Krausem

Obrázek 10 Retrospektiva – Vyprávění příběhu příslušníka SNB na střední škole

Obrázek 11 Retrospektiva – Zobrazení vyprávěného příběhu

U takové události si můžeme povšimnout, že i když se jedná o komedii, tak nejde vždy o šťastné příběhy a konce. Celé rozuzlení filmu též končí šťastně jen jaksi napůl. Někteří naleznou své spřízněné duše a vytoužené rodiče, někteří ale zůstanou na všechno sami.

Obrázek 12 Nedořečená událost – Jindřiška byla obeznámena s úmrtím matky

Obrázek 13 Úplný závěr filmu, metafora – Zavření ptáčky v kleci znázorňují odebrání svobody českému národu

Češi ve filmových komediích poukazují na křivdu, která jim v historii byla způsobena. Například Mnichovská dohoda, vpád armády SSSR na území ČSSR, období normalizace v ČSSR nebo nemožnost veřejně se hlásit k náboženství.

V tomto filmu nalezneme nespravedlnost, odlišnost názorů a tvrdou výchovu rodičů. Tyto aspekty jsou brány jako satira k smutným historickým událostem a filmaři se snaží pobavit diváka. Je to vidět například na půdě školy, kdy pan učitel osloví pana Krause „soudruhu“. To si samozřejmě antikomunista nenechá od učitele líbit a uhodí ho holí.

Na filmu je velmi hezké ucelení příběhu tím, že začíná a končí velmi podobně. Nejprve se snaží o sebevraždu Michal Šebek a vše je doprovázeno jeho voice overem. Na závěr se však o sebevraždu ve stejném altánku snaží jeho otec. Celé je to opět doprovázeno voice overem Michala Šebka a stejnou melodií.

Po zhlédnutí celého snímku mohu konstatovat, že režisér vsadil na skvělé herce, kteří odvedli velmi dobrou práci. Základem dobrého filmu a komedie zvláště, je i dobrá předloha a kvalitní scénář, což se v tomto díle, dle mého názoru povedlo. Kamera není moc hravá – je spíše v klidu a točí převážně polodetaily a celky. Výprava dokázala vytvořit uvěřitelný dobový vzhled. Spousta lidí se dokáže jak se snímek, tak i s hlavními postavami ztotožnit. Významným bodem je také to, že pojem „pelíšek“ má symbolizovat „bezpečí“, ať už ve smyslu místa, domova nebo mezilidských vztahů. Můžeme si to znázornit v momentě, kdy se Jindřiška ptá její matky, zda může k ní do pelíšku, čímž myslí manželskou postel.

Obrázek 14 Vtip z historického hlediska – „*Pane soudruhu*“ – Českým divákům přijde v dnešní době oslovení „soudruhu“ vtipné, jelikož to znají jen z minulosti

Obrázek 15 Zocelení příběhu – Altánek na začátku filmu, kdy se Michal Šebek snaží o sebevraždu

Obrázek 16 Ucelení příběhu – Altánek na konci filmu, kdy se pan Šebek snaží o sebevraždu

4.2 Hodnocení německých respondentů

Po přečtení odborné literatury a zhlédnutí obou filmů jsem sestavila dotazníky, které se nacházejí v seznamu příloh. Oba jsou totožné, ale jeden je v německém jazyce a táže se německých respondentů na český film *Pelíšky*, druhý je v českém jazyce a táže se českých respondentů na německý film *Knockin' On Heaven's Door*. Českých dotazníků jsem vybrala 23 a německých dotazníků se mi vrátilo 19. Následně jsem měla rozhovory s dvěma Němkami a jedním Němcem a se dvěma Čechy a jednou Češkou.

Výsledky dotazníků a rozhovory německých respondentů беру jako inspiraci pro svou následující úvahu, jak by mohla většina německé populace pohlížet na český film. Je nutné ale podotknout, že dotazníky byly zodpovězeny zástupci převážně mladší generace obou pohlaví, jelikož byl dotazník šířen přes sociální sítě. Naopak rozhovory byly uskutečněny s respondenty, kteří se pohybují ve věkovém rozmezí mezi čtyřiceti až šedesáti lety.

Pokud se Němci o českou kinematografii vyloženě nezajímají, tak v ní nemají moc přehled. Není to z důvodu nezájmu, ale proto, že se česká kinematografie není obecně v Německu k vidění. Jsou jim povědomá pouze díla, která byla nominována na významných filmových festivalech, nebo která přímo nějakou cenu získala. Příkladem jsou to filmy *Nabarvené ptáče* (2019), *Kolja* (1996), *Ostře sledované vlaky* (1966), *Musíme si pomáhat* (2000) nebo *Hoří, má panenko* (1967). Jako mezinárodně uznávaného režiséra znají Miloše Formana.

Ti, kteří ji alespoň trochu znají, mají pocit, že jak česká komedie, tak i obecně český film je realističtější než německý. Avšak moc tyto filmy nevyhledávají, jelikož jim přijdou velmi tragické, ironické až nevhodné, jak si z některých věcí Češi dokáží dělat legraci. Myslí si, že německá kinematografie se zabývá současností, kdežto Češi se stále zabývají dávnou historií a kritizují ji. Sami si ale připouštějí, že německá kinematografie je povrchní.

Respondenti se nepřiklánějí k názoru, že by se s postavami ve filmu *Pelíšky* ztotožnili a veškeré vtipy pochopili. Potýkají se s problémem, že dialogy z historických souvislostí neznají, a proto se daným slovním hříčkám nebo událostem ani nezasmějí. Neuměli by si toto v německé kinematografii ani představit. Z filmu *Pelíšky* neznají ani žádné herce.

Dotazovaní Němci českou komedii nadále vyhledávat nebudou, ale jsou otevření různým státům nebo kulturám. Přijímají menšiny a lidi z různých národností, takže by nominovaný český film neodmítli a podívali se na něj, jelikož jim může něco říct o české kultuře.

Nemůžeme jednoznačně shrnout, jak obecně Němci nahlíží na českou kinematografii, neboť k ní mají velmi malý přístup. Platformy jako Netflix dostupnost ale v mnoha ohledech umožnily.

Někteří Němci vyhledávají německou kinematografii, německá komedie je tolik ale nezaujala. Přijde jim vulgární, bez důvtipu, svět je ukázaný krásněji než ve skutečnosti a vše je přitažené za vlasy. Myslí si ale, že Německo umí točit dobré kriminálky.

V českých komediích mají obecně problém pochopit specifický humor tohoto žánru, který popisují v předchozích odstavcích. Význam českých vtipů je nepřevoditelný. Filmy, které dotazovaní znají, jsou třeba české koprodukce jako *Pan Tau* (1989). Co se některým respondentům dále na českých komediích líbí, je velké množství herců, uvedli příklad *Hoří, má panenko* (1967).

Jsou i Němci, kteří pravidelně chodí na Das Filmfest nebo se k české kinematografii dostávají na jiných festivalech. Přesto však nejvíce vyhledávaná kinematografie u všech Němců je americká. Je to ale pochopitelné, protože je to dle mého názoru nejvyhledávanější kinematografie v každé zemi a její distribuce dosahuje velmi daleko. Česká kinematografie se o toto ani nesnaží, takže není divu, že se o ní tolik nemluví.

4.3 Rozhovor s Janem Hřebejkem

Jan Hřebejk se narodil v roce 1967 a je českým režisérem, scenáristou a hercem. Natočil filmy jako *Šakalí léta* (1993), *Pelišky* (1999), *Musíme si pomáhat* (2000) nebo *Pupendo* (2003). Nejvíce hledal inspiraci v knížkách Petra Šabacha.

Telefonicky jsem ho kontaktovala a udělala s ním hodinový rozhovor.

Jan Hřebejk se nesnaží točit výjimečné filmy, ale takové, které „umí“ a mluví z něho. Chce, aby diváci se snímkem souzněli a pobavili se. Je pro něj důležité, abychom mluvili o svých pocitech, o prožitcích, o tom, co vidíme, a nezabývali se tím, co je originální.

Jan Hřebejk vnímá kvalitu svých filmů podle jejich „stárnutí“. Jelikož film *Pelišky* se stále vysílá a je tudíž aktuální, dalo by se říci, že je nejzdařilejší. K natáčení komedií si našel cestu již při studiích na FAMU, kde spolupracoval i s Petrem Zelenkou.

Komedie v každé zemi pochází z určité tradice. Je toho názoru, že česká komedie je výjimečná tím, že kombinuje laskavost, paradoxnost, poetičnost, satiričnost, určitou ironii a je více i méně stylizovaná.

U nás ji, dle jeho názoru, nastavili Voskovec a Werich, na něž se spousta českých komiků odkazuje, i proto je komedie v každém státě nepřevoditelná do jiného.

Myslí si, že je v Čechách pár herců, kteří dokáží hrát dobrý charakter a zároveň mít humor. Od lidové komedie až po sofistikovanou komedii. Proto těch pár herců oslovil pro film *Pelíšky*. Má pocit, že kvalita hereckých výkonů spočívala i v tom, že většina herců tuto dobu reálně zažila, a proto se s rolí mohli lépe ztotožnit.

Hudbu si záměrně vybíral pouze archivní, aby nejlépe znázornila daná léta.

S německými filmaři nemá vůbec žádný osobní vztah a německou kinematografii nesleduje. Vyzdvihl pouze film *Toni Erdmann* (2016), *Good bye, Lenin!* (2003) nebo *Schmitke* (2014).

„Komedie je těžko přenosná. Odkazuje na tradici, okolnosti a kontext. Je to normální, že žánr komedie není a nemůže být nadnárodní. Je totiž podobně naladěný na ten daný národ, a to tedy nikdo jiný nepochopí.“ řekl Jan Hřebejk.

5 ROZBOR NĚMECKÉHO FILMU KNOCKIN' ON HEAVEN'S DOOR

Česky se tento film nazývá *Klepání na nebeskou bránu*. Patří k nejúspěšnějším německým snímkům roku 1997. Režisér Thomas Jahn jej natočil v koprodukcii s Nizozemskem a Belgií.

Film se odehrává v 90. letech na německém území. Dva hlavní protagonisté Martin Brest a Rudi Wurlitzer se ve stejné nemocnici téhož dne dozví, že mají rakovinu. Když se seznámí, zjistí, že je každý zcela odlišný, ale zároveň mají něco společného. Sny, které se jim za život ještě nesplnily a které už nejspíš nezažijí. Rozhodnou se s tím něco udělat. Vydají se k oceánu, které Rudi ještě nikdy neviděl. Dostávají se do mnoha potyček. V průběhu cesty si sepíší různá přání, která se snaží splnit. Navzdory všem překážkám se na konci filmu přesto dostanou ke svému vysněnému oceánu, kde Martin zemře.

5.1 Rozbor filmu

Stejně jako u předchozího filmu i zde máme úvod, kde se seznámíme s postavami a prostředím. Hned v expozici je zřejmé, že se hlavní postavy mezi sebou neznají a že máme více dějových linek, které se nám časem spojí. Prostředí je zakomponované do různých lokalit. Již v prvních několika minutách se prostrídají čtyři různá místa, ale je možné rozpoznat, že se film odehrává ve stejné době, kdy se snímek natáčel.

Ve filmu jsou užity známé zahraniční skladby, opět z dané doby. Nediegetická i diegetická hudba je doprovodem skoro celého filmu a dalo by se říct, že bez ní by byl film necelistvý.

Humor spočívá většinou v tom, že si osoby mezi sebou nerozumí, jelikož jsou jednodušší povahy, nebo že mají odlišné smýšlení. Jsou tu například dva gangsteři, kteří se kočkují, a jeden je cizí národnosti, tudíž mluví s přízvukem. Dále se tu objevují dva hlavní protagonisté, kteří mají společnou blízkost smrti. Jeden je typ člověka, který si dovolí vše, je volnomyšlenkářský, zatímco druhý je takový ten kladný hrdina, co má rád vše podle řádu a neudělal by žádnou špatnou věc.

Obrázek 17 Úvod – Seznámení diváka s prostředím

Obrázek 18 Úvod – Seznámení diváka s gangstery (antagonisty) a jejich jednodušším myšlením

Obrázek 19 Úvod – Seznámení s prvním hlavním protagonistou, jeho charakteristickým chováním a problémy

Obrázek 20 Úvod – Seznámení s druhým hlavním protagonistou, jeho charakteristickým chováním a problémy

Už od počátku je zřetelné, že se klasický německý humor liší – tvoří se na absurditě a trapnosti situace. Postavy se chovají nepřirozeně a dá se říci, že až přehrávají. Okolnosti ve filmu by se vám v reálném životě nestaly. Divák se tedy směje jednoduchému vtipu, ale nikoli proto, že by se s postavami ztotožnil. Krásným příkladem toho je mladý kluk, který skončil na kapotě auta a antagonisté se začnou hádat místo toho, aby mu pomohli. Dokonce mu nabídnou banán. Chlapec pro změnu tak moc přehrává, že už nejde jen o neuvěřitelnost, ale o trapnost. Dalším příkladem je přepadení benzinové pumpy, kdy policista nevěří pravdivému příběhu, který líčí protagonista, nebo následné dvojnásobné přepadení banky, kdy antagonistům řeknou, že přišli pozdě, protože už je pár minut před nimi okradli. Jako poslední příklad bych uvedla přestřelku mezi poli.

Opět zde můžeme narazit na opakovatelnost prostředí či situací jako ve filmu *Pelišky*. Vidíme to na prostorách autobazaru nebo ve strip klubu.

Obrázek 21 Absurdní situace – Srážka auta gangsterů s mladým klukem, kdy se začnou hádat

Obrázek 22 Absurdní situace – Přepadení benzinové pumpy, kdy jim policista nevěří pravdivý příběh

Obrázek 23 Absurdní situace – Dvojnásobné přepadení banky, nejprve protagonistou a následně antagonisty

Obrázek 24 Absurdní situace – Přestřelka, kdy na jedné straně jsou gangsteři, na druhé policisté a uprostřed jsou protagonisti

Věty a události z tohoto filmu v Německu nezlidověly. Samotný film je v Německu velmi známý a oblíbený. Němci jsou na něj pyšní. Bohužel však není moc symbolů či vět, pod kterými by si člověk tento film hned vybavil. Jediným známým a typickým obrazem je chůze dvou protagonistů směrem k pláži, v ruce tequilu.

Snímek se opírá o velmi známé a oblíbené situace obecně. Dobrou ukázkou toho je: „Mám už jen pár dní na tomhle světě. Sepíšu si listinu věcí, které jsem celý život chtěl udělat a splním si je.“ nebo „Tady máte drahý auto s penězma. Musíte ho dostat z bodu A do bodu B. Jak vám ho někdo mohl ukrást?!“.

Velmi běžné jsou tu neverbální vtipy. Je to znázorněno na scéně ve vlaku, kdy hlavní protagonista kouří, druhý ho ale upozorní na to, že je to zakázané. Humor je tedy hollywoodského typu, ale neřčená situace je typicky evropská. Užity jsou i tzv. výpustky. Kluk skáče na skateboard a auto se řítí. V dalším záběru už je skateboard sám bez kluka. Divák si musí domyslet, že byl sražen. Usnadňuje to jak natočení scény, tak to rozvíjí samotné myšlení sledujícího.

Tento film je, stejně jako předchozí, ucelený. Když se dva hlavní protagonisti poznávají v nemocnici, jdou spolu chodbou a v ruce mají tequilu. To se zrcadlí i na konci příběhu, kdy jdou spolu k pláži a opět si nesou svou tequilu. Myslím si, že to znázorňuje počátek a konec jejich společné cesty. Oba momenty jsou důvodem k připitku u každého z nás.

Tato komedie by se sice dala označit pojmem „absurdní drama“, ale má velmi hezkou myšlenku a smutný konec. Na konci, když dosáhnou svého životního cíle, tak jedna z hlavních postav zemře.

Obrázek 25 Klasická dějová filmová situace – Sepsání listiny věcí, které by chtěli do jejich smrti udělat

Obrázek 26 Neverbální vtip – Hlavní protagonista upozorňuje dalšího protagonistu na zákaz kouření ve vlaku

Obrázek 27 Neverbální vtip – Značka zákazu kouření ve vlaku, na kterou protagonista upozorňuje

Obrázek 28 Výpustka – V prvním záběru skáče chlapec na skateboard, následuje záběr s rychle jedoucím autem

Obrázek 29 Výpustka – Ve třetím záběru je skateboard bez chlapce, divák si tedy domyslí srážku auta s chlapcem

K zhodnocení celého filmu nesmí chybět odkaz na hravou kameru. Mění se velikosti, ostrosti a ve střihu se skládají různé montáže. Film je obsazen velmi známými herci, kteří sice přehrávají, ale dalo by se to považovat za záměr. Výprava musela být nadmíru složitá co se týče počtu připravovaných lokací.

Samotný název filmu se objeví v celém ději pouze jednou, když se baví o jejich životních snech. Tato myšlenka však přetrvává celý příběh napříč všemi postavami. Žádná z těch postav neví, kdy může zemřít a každý chce jít na lepší místo. Ať už v reálném životě nebo po smrti.

Dle mého názoru by se na poslední snímek dalo nahlížet jako na metaforu, která značí samotný odchod do nebeské brány.

Obrázek 30 Úvod a závěr – Hlavní protagonisti jdou po chodbě nemocnice s lahví tequily

Obrázek 31 Úvod a závěr – Hlavní protagonisti jdou po cestě k pláži s lahví tequily

Obrázek 32 Závěr, metafora – Hlavní protagonista umírá a odchází k nebeské bráně

5.2 Hodnocení českých respondentů

Podobným způsobem, jakým hodnotili film *Pelišky* němečtí respondenti, jsem zjišťovala informace od českých respondentů. Nejprve jsem přes sociální sítě rozeslala dotazníky, které obsahovaly totožné otázky jako v německých dotaznících, ale s tou změnou, že byly směřované na německou komedii a na film *Knockin' On Heaven's Door*. V poslední řadě jsem udělala rozhovor s dvěma Čechy a jednou Češkou, který se zaměřoval na kinematografii českou i německou. Opět sepíšu svou úvahu o zjištěných informacích.

Byla jsem velmi překvapena, když jsem zjistila, kolik německých filmů Češi vlastně znají. Ať už komedií nebo filmů jiného žánru. Příkladem jsou snímky *7 trpaslíků* (2004), *Kohout na víně* (2011), *Zajíček bez ouška* (2007), *Good bye, Lenin!* (2003), *Náš vůdce* (2008), *My děti ze stanice ZOO* (1981), *Grandhotel Budapešť* (2014), *Manituova bota* (2001) nebo *Fakjů pane učiteli* (2013) a mnoho dalších. Vyhledávají nejen ty, o kterých se mluví, ale vyhledávají i konkrétní režiséry a herce jako je Til Schweiger, Uli Edel, Tom Tykwer nebo

Michael Hanek. Nejčastěji je sledují na serverech Kodi, Netflix, HBO, ale jsou i tací, co tyto filmy viděli v kině, na festivalu nebo v televizi. Těch je však mnohem méně.

Dále bych vyzdvihla, že je i více Čechů, kterým se německá komedie líbí. Shodují se ale na podobných faktech, že je prvoplánová, agresivní, trapná, vulgární, ostrá, ne vždy vtipná a není tak specifická jako ta česká komedie. Rozdíl v těchto komediích vidí v tom, že se Němci snaží o americký humor, kdežto Češi se drží humoru, kdy poukazujeme hodně na historii a máme svou specifickou, kterou lidé z jiného národa nemohou pochopit. Označují ho za tzv. „švejkovitost“, kterou Němci nemají.

Tento konkrétní film *Klepání na nebeskou bránu* je u nás celkem oblíbený a mnoho respondentů si troufá říci, že pochopila většinu vtipů, a dokonce se jim zasmála. Také se ztotožnili s postavami. Jedním faktem, kterého jsem si já sama nevšimla, bylo, že je zde poukázáno na německou „ordnung“ neboli česky smysl pro pořádek a řád.

Oproti tomu jsem byla zaskočena, že znali pouze jednoho jediného herce Tila Schweigera, případně neznali žádného.

Většina Čechů si dokázala vyvodit určitá specifika německé komedie, která již výše popisují, a většina se na nich shodla. Potěšilo mě, že většina tázaných film již znala a většina by zhlédla další německou komedii. Objevil se jeden respondent, který preferuje německý humor před tím českým. Většina se i shodla na podobnosti filmu *Klepání na nebeskou bránu* s filmem *Pulp Fiction: Historky z podsvětí* (1994) od Quentina Tarantina.

Češi se ale stejně převážně drží evropské struktury z českých, britských či francouzských komedií.

Skoro každý Čech, dle mého názoru, vyhledává českou komedii jak v kinech, v televizích, tak i na jiných platformách. Na německou komedii by šli jen tehdy, pokud by slyšeli dobrou recenzi. Podle jejich názoru „umí“ Němci dobře kriminálky jako je *Misto činu* (1970) nebo *Kobra 11* (1996). Snaží se tvořit spíše parodie a satiry, kterým se Češi většinou vyhýbají. Německé komedie jim připadají povrchní, absurdní, americké a jde jim spíše o efekty než o myšlenku. Zato ale pochválili výpravu. Zdůraznili především film *Už je tady zas* (2015), kde nečekali, že by si z takových věcí dokázal udělat německý národ legraci. Tento film prý velmi vybočuje, jelikož se opovážili si udělat legraci z historie.

5.3 Rozhovor s Jaroslavem Rudišem

Jaroslav Rudiš (ročník 1972) je známý spisovatel, scenárista a novinář. Také napsal několik divadelních her a komiksů. Část života prožil v Německu, kde i nyní žije se svou německou partnerkou. Mezi jeho nejvýznamnější díla patří *Nebe pod Berlínem* (2002), *Národní třída* (2013) nebo komiksy *Alois Nebel* (2003-2008).

S Jaroslavem Rudišem jsem se spojila telefonicky. Byl velmi ochotný, aby se mnou udělal půlhodinový rozhovor o komedii v Německu.

Dle názoru Jaroslava Rudiše je v Německu k vidění málo českých filmů, ale určitě mají Němci větší zájem o českou kinematografii než Češi o tu německou. Dokládá to fakt, že české filmy často promítají v německých artových kinech, ne však už v multiplexech. Je velmi důležité podotknout, že záleží, v jakém regionu. Drážďany, Sasko, Bavorsko nebo i Rakousko mají k českému národu blíž než třeba Vestfálsko, proto se tam objevuje větší zájem o české filmy. Česká kultura má velmi blízko k NDR z historického hlediska.

Myslí si, že Němci mají rádi české komedie a specifický humor spjatý s Českou republikou, proto ho očekávají a vyhledávají. Němci oceňují typickou českou tragikomičnost. Dále jsou oblíbené české pohádky, které jsou mnohdy v koprodukcii s Německem, ale Češi si je rádi přivlastňují. Na co Česko může být pyšné, je množství kin, protože v Německu se postupně ruší a města s méně jak 30 tisíc obyvateli už nemají vlastní kino. O to těžší je dostat se k českým filmům. Úspěchy získaly spíše starší filmy jako *Vratné lahve* (2007), *Kolja* (1996) nebo *Musíme si pomáhat* (2000).

ZÁVĚR

Ve závěrečné práci porovnávám zásadní rozdíly mezi německou a českou komedií. Toto téma je mi velmi blízké, protože pocházím z bilingvní rodiny. Německá a česká kinematografie by měla mít k sobě historicky i geograficky velmi blízko.

Překvapily mě markantní rozdíly v humoru, které divák dané národnosti vyhledává. V české komedii můžeme vidět humor spíše satirický, který přechází až do černého humoru. Zakládá se spíše na verbální komunikaci a není podpořen obrazovým výjevem, na rozdíl od německých komedií, kde je spíše využíván vtip na základě neverbální komunikace nebo situace. Další rozdíl můžeme vidět na době či prostředí, ve kterém se dané komedie odehrávají. České komedie jsou většinou založeny na historických křivdách, které byly našemu národu způsobeny, a je zde i vyobrazené typicky české chování. Ve většině případů jsou tu vyobrazeny vícegenerační rodiny, kde má každý člen své místo a divák každého věku se v tom může najít. Naopak většina německých komedií se zakládá spíše na vztahu muže a ženy, kde řeší úskalí partnerských vztahů.

Český divák je k české komedii velmi loajální, vycházíme-li z žebříčku návštěvnosti komedií v kinech a počtu rotací v jednotlivých televizních programech. České komedie jsou pravidelně televizí vysílány v prime-timech. Různé sociální skupiny mají své oblíbené komediální režiséry. Jedná se, řekněme, o komedie více lidové, zacílené na masovější publikum – například režisér Zdeněk Troška, a pak o komedie více „intelektuální“ – například režisér Jan Hřebejk. Řekla bych, že diváci režiséra Jana Hřebejka nejsou však diváky pana režiséra Zdeňka Trošky, v opačném případě se o diváky pan Hřebejk s panem Troškou dělí.

Český divák sleduje pouze ty německé filmy, které jsou mu nabízeny v televizních programech. Zná spíše kriminální seriály a akční filmy. V porevolučním období, kdy bylo mezi mladými lidmi velmi populární město Berlín, pravděpodobně kvůli svržení berlínské zdi a tím pádem i ukončení komunistického režimu, byly německé komedie více sledované a velmi navštěvované. První vlaštovku tvořila populární *Lola běží o život* (1998), následoval pak *Good bye, Lenin!* (2003). Popularitu „Berlína“ zvyšoval tehdy velmi oblíbený spisovatel Jaroslav Rudiš, který v Berlíně žil a psal. Jeho prvotina *„Nebe pod Berlínem“* byla také oceněna jako Nejkrásnější kniha roku.

Německé komedie v současnosti nejsou zařazovány do programů multiplexů, najde si je pouze náročnější divák na filmových festivalech a tím pádem nejsou v povědomí většího

počtu diváků. Díky platformě Netflix a současné pandemické situaci určitě dojde ke zlepšení úrovně znalostí filmů z různých zemí, nejen z Německa.

Němci upřednostňují spíše akční filmy nebo kriminálky. V těchto žánrech se dívají na německou tvorbu v televizním vysílání. V kinech navštěvují spíše americkou tvorbu. K české kinematografii nemají moc možnost se dostat a český humor nechápu, ani nemají možnost ho pochopit. Obecně se česká kinematografie moc neujala, až na mezinárodně proslulé filmy jako jsou *Tři oříšky pro popelku* (1973), *Ostře sledované vlaky* (1966) nebo *Kolja* (1996). Z historie je známý Vlasta Burian.

Jedna z hypotéz, kterou jsem si při svém výzkumu potvrdila, byla ta, že tvůrci obou národností nemají snahu o napsání komedií, které by pochopily oba národy, proto většina respondentů obou národností neznala komedie od tvůrců druhé národnosti, a pokud ano, nenašli v tom ten vtip. Každá národnost má svůj originální smysl pro humor, proto podle mého názoru dochází k neznalosti tvorby druhé národnosti. Ovšem diváci obou států mají společnou zálibu ve sledování amerických komedií.

Na začátku psaní své práce jsem byla toho názoru, že by problém vzájemné neznalosti komedií obou národností mohl vyřešit dabing. Toto tvrzení jsem postupně přehodnotila, protože každá národnost je odlišná a režiséři dělají filmy pro domácí diváky, nikoli pro mezinárodní publikum. Doufám ale, že v budoucnu bude vznikat více komedií, pro oba národy.

Jsem i velice vděčná, že jsem mohla pohovořit s režisérem Janem Hřebejkem a spisovatelem Jaroslavem Rudišem. Pomohli mi otevřít oči a já si díky nim uvědomila spoustu věcí. Není za každou cenu důležité tvorbu české i německé kinematografie distribuovat do zahraničí. O to tvůrcům ani nejde. Dělají to pro své domácí publikum a znalost jejich filmu v zahraničí, je pro ně pouhým bonusem. Jak mi pravil pan Hřebejk do telefonu – „*Musíme si přece pomáhat.*“

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BERGSON, Henri. Smích. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2011. 189 s. ISBN 978-80-206-1249-6
- HUDEC, Zdeněk, kapitola věnovaná dějinám české komedie. In: PTÁČEK, LUBOŠ (ed.). Panorama českého filmu. Olomouc: Rubico, 2000, 514 s. ISBN 80-85839-54-7
- PTÁČKOVÁ, Brigita (ed.). Žánr ve filmu: Sborník příspěvků z VI. česko-slovenské filmologické konference konané v Olomouci 14.-16. 11. 2002. Národní filmový archiv, Praha, 2004
- SZCZEPANIK, Petr, kapitola č. 8: Komedie a politika smíchu. Továrna Barrandov: Svět filmařů a politická moc 1945-1970. Vyd. 1. Praha: Národní filmový archiv, 2016. 420 s. ISBN 978-80-7004-177-2
- LUKEŠ, Jan. Diagnózy času: český a slovenský poválečný film (1945-2012). V Praze: Sloart, 2013. 447 s. ISBN 9788073917128
- SKOPAL, Pavel. Filmová kultura severního trojúhelníku: filmy, kina a diváci českých zemí, NDR a Polska 1945-1970. Vyd. 1. Brno: Host, 2014. 306 s. Filmová knihovna; sv. 3. ISBN 978-80-7294-971-7
- ČESÁLKOVÁ, Lucie, ed. Zpět k českému filmu: politika, estetika, žánry a techniky. Vydání první. [Praha]: Národní filmový archiv, [2017], 2017. 435 stran. ISBN 978-80-7004-180-2
- PTÁČKOVÁ, Brigita (ed.). Žánr ve filmu: Sborník příspěvků z VI. česko-slovenské filmologické konference konané v Olomouci 14.-16. 11. 2002. Národní filmový archiv, Praha, 2004
- Revue Prostor, č. 110: Satira aneb Život ve směšném světě, 2018

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- BLÁHOVÁ, Jindřiška, TAUSSIG, Pavel, LÁBUS, Jiří. Artefakta: Kam spěje česká komedie? iVysílání [online]. Praha: Česká televize [cit. 3.9.2013]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10624468192-artefakta/213562227000002-artefakta-jana-rejzka>
- VESELOVSKÝ, Martin. Speciál Mmartina Veselovského o současných českých filmech. Radiožurnál [online]. Praha: Český rozhlas [cit. 4.7.2012]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/special-martina-veselovskeho-o-soucasnych-ceskych-filmech-6324738>
- LAUDER, Silvie. Debata s Respektem: Sranda musí bejt, i kdyby se všichni urazili (18.6.2018) [online]. Praha: Knihovna Václava Havla [cit. 18.6.2018]. Dostupné z: <https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/video/932/debata-s-respektem-sranda-musi-bejt-i-kdyby-se-vsichni-urazili-18-6-2018>
- RITTER, Belana, KOHL, Alicia. Was Deusche Komödien falsch machen [online]. DE: pcgames.de [cit. 5.1.2019]. Dostupné z: <https://www.pcgames.de/Kino-Thema-130800/Specials/Fehler-deutscher-Komoedien-1272590/>
- MATE, Csanad. Die Geschichte des deutschen Films [online]. DE: grin.com [cit. 2001]. Dostupné z: <https://www.grin.com/document/99647>
- STAAKE, Simon. Eine kurze Einführung in die Geschichte des deutschen Kinos [online]. DE: filmszene.de [cit. 16.7.2011]. Dostupné z: <https://www.filmszene.de/eine-kurze-einf%C3%BChrung-in-die-geschichte-des-deutschen-kinos>
- WIETSTOCK, Ellen. Die deutsche Filmkomödie: Ein Problem mit zwei Wahrheiten! [online]. DE: blackbox-filminfo.de [cit. 15.3.2013]. Dostupné z: <http://www.blackbox-filminfo.de/2013/03/15/die-deutsche-filmkomoedie-ein-problem-mit-zwei-wahrheiten/>
- NFA. Pelíšky. Filmový přehled [online]. Praha: NFA [cit. 2018]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/film/37635/pelisky>

INFORMACE ZÍSKANÉ TELEFONICKÝM KONTAKTEM

- Téma: Rozbor českého filmu Pelíšky

Interview s Janem HŘEBEJKEM, nar. 1967, český režisér filmu Pelíšky. Trutnov 18.5.2021.

- Téma: Rozbor německé kinematografie

Interview s Jaroslavem RUDIŠEM, nar. 1972, česko-německý spisovatel knihy Nebe pod Berlínem. Trutnov 19.5.2021.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Úvod – Hlavní protagonista při pokusu o sebevraždu	25
Obrázek 2 Úvod – Seznámení diváka s dobou a představení myšlení hlavních postav	25
Obrázek 3 Úvod – Znázornění vztahů ve vícegeneračním domě a představení myšlení dalších hlavních postav	25
Obrázek 4 Zlidovělé hlášky – „ <i>Maršál Malinovskij.</i> “ – Pan Šebek vypije vodku a zapalý vydechující výpary, přičemž zmíní sovětského důstojníka	27
Obrázek 5 Zlidovělé hlášky – „ <i>Při tom taková blbost, vid’?</i> “ – Pan Kraus s pýchou představuje svůj několikaletý projekt a paní Šebková to okomentuje	27
Obrázek 6 Zlidovělé hlášky – „ <i>Mě by jenom zajímalo, kde udělali soudruzi z NDR chybu?</i> “ – Darované plastové lžičky z NDR se rozpustí v horké kávě	27
Obrázek 7 Opakování obrázků – První rande paní učitelky Evy s kolegou učitelem	28
Obrázek 8 Opakování obrázků – Druhé rande paní učitelky Evy s kouzelníkem	28
Obrázek 9 Opakování obrázků – Domluva třetího rande paní učitelky Evy s panem Krausem	28
Obrázek 10 Retrospektiva – Vyprávění příběhu příslušníka SNB na střední škole	29
Obrázek 11 Retrospektiva – Zobrazení vyprávěného příběhu	29
Obrázek 12 Nedořečená událost – Jindřiška byla obeznámena s úmrtím matky	29
Obrázek 13 Úplný závěr filmu, metafora – Zavření ptáčky v kleci znázorňují odebrání svobody českému národu	30
Obrázek 14 Vtip z historického hlediska – „ <i>Pane soudruhu</i> “ – Českému národu přijde v dnešní době oslovení „soudruhu“ vtipné, jelikož to znají jen z minulosti	31
Obrázek 15 Zocelení příběhu – Altánek na začátku filmu, kdy se Michal Šebek snaží o sebevraždu	31
Obrázek 16 Ucelení příběhu – Altánek na konci filmu, kdy se pan Šebek snaží o sebevraždu	31
Obrázek 17 Úvod – Seznámení diváka s prostředím	36
Obrázek 18 Úvod – Seznámení diváka s gangstery (antagonisty) a jejich jednodušším myšlením	36
Obrázek 19 Úvod – Seznámení s prvním hlavním protagonistou, jeho charakteristickým chováním a problémy	36
Obrázek 20 Úvod – Seznámení s druhým hlavním protagonistou, jeho charakteristickým chováním a problémy	37
Obrázek 21 Absurdní situace – Srážka auta gangsterů s mladým klukem, kdy se začnou hádat	37
Obrázek 22 Absurdní situace – Přepadení benzinové pumpy, kdy jim policista nevěří pravdivý příběh	38
Obrázek 23 Absurdní situace – Dvojnásobné přepadení banky, nejprve protagonistou a následně antagonisty	38

Obrázek 24 Absurdní situace – Přestřelka, kdy na jedné straně jsou gangsteři, na druhé policisté a uprostřed jsou protagonisti	38
Obrázek 25 Klasická dějová filmová situace – Sepsání listiny věcí, které by chtěli do jejich smrti udělat	39
Obrázek 26 Neverbální vtip – Hlavní protagonista upozorňuje dalšího protagonistu na zákaz kouření ve vlaku.....	40
Obrázek 27 Neverbální vtip – Značka zákazu kouření ve vlaku, na kterou protagonista upozorňuje	40
Obrázek 28 Výpustka – V prvním záběru skáče chlapec na skateboard, následuje záběr s rychle jedoucím autem	40
Obrázek 29 Výpustka – Ve třetím záběru je skateboard bez chlapce, divák si tedy domyslí srážku auta s chlapcem	41
Obrázek 30 Úvod a závěr – Hlavní protagonisti jdou po chodbě nemocnice s láškou tequily	41
Obrázek 31 Úvod a závěr – Hlavní protagonisti jdou po cestě k pláži s láškou tequily	42
Obrázek 32 Závěr, metafora – Hlavní protagonista umírá a odchází k nebeské bráně	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Německá komedie - Dotazník pro české respondenty

Příloha P II: Tschechische Komödie - Fragebogen für deutsche Befragte

PŘÍLOHA P I: NĚMECKÁ KOMEDIE - DOTAZNÍK PRO ČESKÉ RESPONDENTY

V bakalářské práci porovnávám znalosti a oblíbenost německé filmové komedie u Čechů a o znalosti a oblíbenost české filmové komedie u Němců. Sleduji to na příkladech filmů „Klepání na nebeskou bránu“ a „Pelíšky“. K vyplnění tohoto dotazníku je třeba, abyste tento film viděli. Výsledky vyhodnotím v praktické části práce. Můžete se rozepsat nebo odpovědět jen stručně. Dotazník vám zabere přibližně 15-20 minut.

Znáte nějaké německé komedie nebo alespoň německé filmy jiného žánru? Pokud ano – jaké a kde jste je viděli?

Jak pohlížíte na německou komedii? Přijde vám vtipná? Pokud nemáte žádný názor, napište nevím.

Vytyčili byste určité rozdíly mezi německou a českou komedií? Jestli ne, napište nevím.

Myslíte si, že jste pochopili všechny vtipy ve filmu „Klepání na nebeskou bránu“ a zasmáli jste se jim?

Ztotožnili jste se s hlavními postavami?

Přijdou vám někteří herci povědomí? Pokud ano – víte odkud?

Co na tom filmu vnímáte jako typicky německé? V čem se to podle vás odlišuje od typicky českých rysů českých filmů? Pokud nevíte, napište nevím.

Znali jste film již před tím nebo jste se na film podívali kvůli dotazníku k BP?

Zaujala vás německá komedie a podívali byste se na další?

Přišlo vám z filmu něco povědomé? – hlášky, určité záběry, vtipy..

Jaký druh komedie vyhledáváte? (českou, francouzskou, hollywoodskou, černý humor, rodinná tragédie...) Pokud žádný, napište nevím.

PŘÍLOHA P II: TSCHECHISCHE KOMÖDIE - FRAGEBOGEN FÜR DEUTSCHE BEFRAGTE

In meiner Bachelorarbeit vergleiche ich das Konzept der Tschechen über die deutsche Komödie und das Konzept der Deutschen über die tschechische Komödie. Ich zeige dies anhand der Beispiele der Filme "Knockin' on heaven's door " und "Kuschelnester". Um diesen Fragebogen auszufüllen, müssen Sie diese spezielle tschechische Komödie sehen. Ich werde die Ergebnisse im praktischen Teil der Arbeit bewerten und daraus eine Schlussfolgerung ziehen. (Sie können nur kurz aufschreiben oder lange antworten schreiben). Der Fragebogen dauert ca. 15-20 Minuten.

Kennen Sie tschechischen Komödien oder zumindest tschechische Filme eines anderen Genres? Wenn ja - welche und wo haben Sie sie gesehen?

Wie sehen Sie die tschechische Komödie? Finden sie sie lustig? Wenn Sie keine Meinung haben, schreiben Sie, ich weiß es nicht.

Würden Sie gewisse Unterschiede zwischen der deutscher und tschechischer Komödie ziehen? Wenn nicht, schreiben Sie, ich weiß es nicht.

Glauben Sie, dass sie alle Witze in Kuschelnester verstanden haben und dass sie gelacht haben?

Haben sie sich mit den Hauptfiguren identifiziert?

Kommen ihnen einige Schauspieler bekannt vor? Wenn ja - wissen Sie von wo?

Was sehen Sie in diesem Film als typisch tschechisch? Wie unterscheidet es sich Ihrer Meinung nach von den typisch deutschen Merkmalen deutscher Filme? Wenn Sie es nicht wissen, schreiben Sie, ich weiß es nicht.

Kannten Sie den Film schon oder haben Sie ihn wegen des BA-Fragebogens gesehen?

Interessieren Sie sich nun für tschechische Komödien und würden Sie sich andere ansehen?

Kam ihnen etwas Vertrautes aus dem Film? - Ankündigungen, bestimmte Aufnahmen, Witze..

Was für Komödien suchen sie? Wenn keine, schreibe Sie, ich weiß nicht. (Tschechische, Französische, Hollywood, schwarzer Humor, Familientragödien ...)

